

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2:50 „
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 16 h
: : dvakrat . . . 14 „
: : trikrat . . . 12 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 20. aprila 1917.

Tvoj je vstajenja dan!

La revanche est en marche!
(Povračilo je na pohodu!)

I.

Bavarski minister notranjih zadev, pl. Brettreich je dejal dne 27. pret. mes. v zbornici državnih svetovalcev: »Drama svetovne vojne je dosegla svoj vrhunec!« — Tudi v avstrijskih nemških listih smo brali te dni podobna zagotovila. Graška »Tagespost« je n. pr. pisala, da je privrela vojna sila do viška in pojde odslej hitro navzdol do zmagovitega konca. Na centralni vladi, pravi imenovani list, se že bavijo z raznimi vprašanji, ki jih je treba rešiti ob koncu vojne. Tako delajo v vojnem ministrstvu že na demobilizacijskih načrtih. — Ker cenzura dopušča objavljanje takih vesti, sklepamo iz tega, da temeljijo na resnici. Pa tudi vsa znamenja kažejo, da se bliža zaželjeni dan, ko padejo meči v nožnice, in se po vsej okrvavljeni zemlji razlije radostni klic: Mir!

III.

Tudi naš slovenski narod je deležen usode vseh, ki so zapleteni v to bojno vihro. Ni slovenske hiše in ni slovenske rodovine, pa tudi ne slovenske šole, da bi ob njo ne udarili razbesneli valovi bojnih grozot. Naš trobojni prapor je zavil v črno tenčico. Vsako slovensko srce čuti bolečino, kakor bi ga stiskala železna pest. Na stotine naših najboljših, najlepših sinov je padlo; še na njih grobove ne moremo, tako daleč so od nas! Kaj so napravili iz naše solnčne Goriške! Te prelepe deželice, vse v rožah in sadju, ni več. Vsa je razkopana, razrita in opustošena: na cvetočo leho našega slovenskega vrta je padla strahovita noč razdejanja in uničenja! Bela golobica, blesketajoča se v solčnih pramenih — naša ljuba Gorica — leži tam razmetana in posuta, kakor bi ognjeno morje zapluskalo preko nje! Peklu so odletela vrata — vsulo se je ven vse zlo, ki je kakor vesolni potop planilo na delo rok in uma, marljivosti in vztrajnosti in je vse uničilo — vse!...

IV.

Samo dveh ne! Ljubezni do te zemlje ni uničil nihče, in nihče ni uničil zvestobe,

ki to ljubezen goji in ki jo bo kot dediščino našega trpljenja presajala od roda do roda vse do konca dni! Nihče ni uničil obeh — ljubezni in zvestobe — ki jo je svojemu narodu dala njegova šola: skromna nosilka in pospeševalka kulture je vsem živim srcem darovala knežji dar, ki ga ne poodči nobeno svetno blago in ga ne odkupi nobena materialna sila!

VI.

Razen kruha pa smo lačni tudi moralnih pravic. Tuintam smo smeli o tem kaj malega povedati v svojem glasilu. O večjem delu govore bele lise. Kadar bodo govorile te z vsakomur umljivo besedo, se bo zdelo svetu neverjetno, kako daleč lahko sezata strast in sovraštvo, ko bi se vsaj v tem groze polnem času morala umakniti pravičnosti in objektivnosti, ako se že ne moreta — bratoljubju!

VII.

Nihče se ne drzne danes trditi, da ni slovensko napredno učiteljstvo v teh treh letih, ko v bolečinah ječi človeški rod, storilo vsega, kar je hotela domovina ime-

ti od njega. Doma in na bojiščih sta bili vsako naloženo delo in vsaka prevzeta naloga opravljena točno, naglo in uspešno. Ustvarili smo dejanja, ki lahko kažemo nanje in ki se z enakimi ne morejo ponasati drugi stanovi, čeprav žive v ugodnejših razmerah, nego so pa naše. — Čas pride šele po vojni, ko nam bo mogoče na temelju statistike pokazati na vse delo, ki je bilo od nas opravljeno v splošno korist. Naša socialna zavest je tako globoka, da bi ne bilo treba nobenega uradnega ukaza, pa bi storili, kar smo dolžni storiti bližniku in domovini! Ko bi le del tega obrnilo učiteljstvo sebi v prid, bi ne bilo danes toliko klicanja po kruhu. Sebičnosti nam tudi sedaj ne more nihče očitati!

VIII.

Ko bo vojna končana, se bomo šele prav zavedli, kaj je vse strašnega storila. Sedaj nam je po priliki tako, kakor je onemu, ki ob vehementnem udarcu izgubi zavest, pa začuti bolečine šele pozneje. Sedaj nam udarja ob čustva in živce splošna sila, posameznosti se pokažejo z jasnimi lici pozneje. A če je splošnost strašna, tudi nje sestavni deli ne bodo drugačni. Pa tudi celoto bo videti v groznejših oblikah, ker bomo na posameznih delih poblize spoznavali in spoznali posledice ognja in meča. Ko pride to spoznanje, bo moralo biti konec vzdihom in solzam! Takrat bo treba poprijeti za delo! Če je rokam obup izpil moči, se bodo morale z novo voljo okrepiti, razkleniti in poprijeti za delo! Kamorkoli seže roka — tam bo dela dovolj, za deset drugih! Torej podesetrimo svojo tvorno silo, zakaj po žetvi smrti pride setev življenja!

IX.

Bōdimo narodu, ki zavlada v novi moči, veličini in slavi na razvalinah svojih domov in na grobovih svojih očetov in bratov, vodniki in dobrotniki, da, narodu

LISTEK

Odgovor odgovoru.

V 6. števil. U. T. si je privoščil Rudi Gasperin vehementen napad na mene. Povod temu je bila kritika, ki sem jo priobčil o prvi zbirki slovenskih umetniških razglednic. Oblika tega napada je taka, da zahteva energične obrambe.

V omenjeni kritiki nisem nikjer govoril o umetniški vrednosti dotičnih originalov. To že zato ne, ker o tem na podlagi tako majhnih reprodukcij ni mogoče govoriti in pa ker take kritike prav rad prepuščam bolj »poklicanemu«, pa naj se piše dotični »poklicanec« Rudi Gasperin ali kako drugače. V tisti kritiki sem hotel le izreči sodbo z ozirom na motiv in njih primernost za na pot med ljudstvo, bodisi s stališča kako je motiv realiziran, ali pa kaj predstavlja. Več ali manj podobno sodbo je izrekla velika večina onih, ki po Rudi Gasperinovem mnenju niso poklicani, da bi sodili. Jaz sem pa mnenja, da o blagu, ki je na prodaj, lahko izrečem hvalo ali grajo. Da sem v svoji kritiki kolikortoliko pogodil misli drugih, v tem me potrjujejo številni dopisi tovarišič in tovarišev, ki so čitali kritiko, pa tudi polemika v »Narodu«, kjer je bilo med drugim čitati, da nekateri iz-

med dotičnih originalov sploh niso bili namenjeni za reprodukcijo. Tudi nisem nikjer trdil, da reprodukcije tehnično niso uspele, pač pa bi trdil ravno nasprotno. Odločno zavračam tudi namigavanje, da bi bil hotel koga osebno žaliti. To prepuščam rajši Rudi Gasperinu. V teh vprašanjih sva si torej na jasnem.

Samemu sebi in svojemu stanu sem pa dolžan, da zavrnem natolcevanja, ki jih Rudi Gasperin pavšalno gromadi name. Trditev, da nisem še nikoli videl originalov slovenskih umetnikov, in da nisem bil še nikoli na kakšni večji razstavi slik, je absurdna. V koliko sem imel priliko proučevati umetnost na originalih, naj sklepa Rudi Gasperin iz sledečih podatkov:

Prva velika razstava slik, ki sem jo videl skoraj pred dvajsetimi leti v Zagrebu, mi je pokazala veliko večino originalnih del velikega Vereščagina. Utis, ki so ga napravili name ti umotvori, posebno realistične slike o Napoleonovem pohodu na Rusko, so mi neizbrisno v duši. Pozneje sem si ogledal skoraj vsako razstavo hrvatskih umetnikov v umetniškem domu. Da sem bil često v Strossmayerjevi galeriji, je umljivo, saj imam do Zagreba komaj uro vožnje. Leta 1905. sem potoval z družbo ogrskih profesorjev in dijakov v Rim. V teku osmih dni smo si ogledali vse važnejše umetniške zbirke. Da sem imel priliko več ur prebiti v vatikanski zbirki antiknih kipov, v pinakoteki in

v biblioteki, da sem lahko večkrat zapored občudoval nesmrtno freske Michelangelove v sikstinski kapeli, pa Raffaelove lodže in stance, že zato sem usodi nad vse hvaležen. Tisto leto sem potoval z društvom »Wiener Lehrerhausverein« v Orient. V več kot enomesečni pomorski vožnji in potovanju smo si ogledali mnogo krajev. Imenujem le: Kri, Iteja, Patras, Delfi, Olimpija, Atene, Elezija, Solun, Carigrad, Smirna, Efer, Santorin, Kreta in dalmatinska mesta. Da sem se vsepovsodi v prvi vrsti zanimal za umetnost, mi Rudi Gasperin lahko verjame. Leta 1906. sem bil v slikarskem kurzu na Bavarskem. Bili smo v Burghausnu, Wasserburgu in v Monakovem. Dosti prilike je bilo, da sem si ogledal monakovske umetniške zbirke po večkrat in da sem imel pri tem na strani umetniško izobražene ljudi, ki bi morebiti prekosili s svojim znanjem celo Rudi Gasperina. Prav takrat sem imel priliko videti popolno razstavo del slavnega »kiparja in slikarja trpečih mas« Konstantina Meunierja. V teh in sledečih letih sem bil tudi večkrat na Dunaju, kjer nisem nikoli zamudil, da bi ne prebil nekaj ur v dvorni galeriji. Videl sem že tudi razstave v Künstlerhausu. Tudi Prago in nje zbirke poznam nekoliko in celo v Ljubljani sem že bil na umetniških razstavah. V drugem oziru sem storil kolikor sem mogel, da se izpopolnim. O tem pričam moja knjižnica, zbirka reprodukcij, pa — težko plačani računi. S kakšnim uspehom

že dvajset let poučujem risanje, o tem naj sodijo tisti, ki so v to »poklicani«, da govorim z Rudi Gasperinom. Naj bo prepričan, da sem povedal vse to le v obrambo in ne iz samohvale ali drugih nagibov. Lahko tudi misli, da mi vse ni nič koristilo, in da sem še vedno tak, kakršnega so me izpustili s Telebanovega.

Odločno zavračam tudi trditve, da sem zloben in moralno pokvarjen. Sodbe o tem ne pripuščam nikomur, ki me osebno ne pozna, pa če je stokrat Rudi Gasperin.

Za lekcijo o Tintoretu, Tizianu in Leonardu, pa o barvah in finesah, sem svojemu kritiku strašno hvaležen. Uvrstil jih bom med druge nauke, ki sem jih načrpal iz knjig in iz življenja. Pozabil jih že raditega ne bom, ker so mi bili servirani s tako rafinirano fineso. Tisto o humorju in o Boltatuvem Pepetu me prav nič ne boli. Da ga Rudi Gasperin tako dobro pozna — hm! Jaz priznavam, da mi ni posebno znan. Sicer so pa zdaj taki časi, da tudi humor peša. Dokaz temu je Rudi Gasperin z »babjeverno tetko, ki ima kurje oči« in ki jo je omenil v svoji kritiki.

Vobče prosim Rudi Gasperina, naj se me loti takrat, kadar se bom lotil jaz njegoga. Če pa misli, da temu ni tako, naj govori kadar, o komur in o čemur hoče. Ugovarjal mu ne bom. Le z žalitvami naj bo nekoliko manj radodaren.

Torej pozdravlja Rudi Gasperina

Dragotin Humek.

narodni učitelji! Skozi naša srca so šle vse bolečine narodove, saj smo se tudi mi, njegovi učitelji, borili za njegovo bodočnost in delali zanj doma, ko smo bili sami pozabljeni in zapuščeni od vsega sveta, sami pomoči najbolj potrebni! A svojo korist smo potiskali v ozadje, ker je velikost splošne groze zatrla v nas vsak pojav individualnega egoizma; zato smo mislili nase v zadnji vrsti in le toliko, kolikor se ni temu upirala dostojnost humanitete in briga do lastnih rodovin! Na škodo drugih nismo nikoli hoteli okoristiti sebe — najmanj sedaj, ko sta samopašnost in koristolovstvo najgrši pegi na človekovem značaju!

X.

Izrujmo iz slovenske njive vsak plevel! Nič in nihče ne sme dušiti rasti semenu, ki ga poštene roke vržejo v svojo zemljo! Hočemo pod svojim nebom in na svojih tleh svobodne, bujnosti, ki svojedobno rodu za rododonašaj plemenitega sadu! Beseda o značaju postane meso in mogočno vzgojno sredstvo, če bo na nas in v nas oblikovan značaj nepodkupnosti, delaljubnosti, resnice, dobre in lepote — sploh tiste plemenitosti, ki stavlja korist in čast naroda na prvo mesto! V slovenskem gozdu, pošumeva-jočemu od radostnih naših pesmi, ne sme biti grabljivih volkov, potuljenih v ovčje kože! Na straži stojmo slovenski učitelji, po duši in telesu čisti! Kapital narodnega imetja je v narodu naložen. Pogledi v duše so pa odprti nam! Dvignimo dragocенosti na zlato sonce, da se zabliska in zadoni od obzorja do obzorja ime vsakterege naših: Slovenec! —

XI.

Naš ideal mora biti avtonomija naroda in v tem narodu avtonomija šolstva v okvirju državnih mej! Glede na ta ideal nam stoje ob strani tudi drugi avstrijski narodi. Hočemo razvoja in pospeševanja svoje kulture v okvirju zakonov, veljavnih za vse državljane! Sami sebe poznamo najbolj, zato bomo dobili sredstva in pota, da se uveljavimo na vsakem polju! Svoj kruh naj režemo sami sebi! Svoje moči naj sami razvijamo! Doslej se ni zgodilo samo enkrat, da je hipoma stopilo sto zaprek na pot, ko se je samo ena tuja roka ponudila v pomoč: Kamen namesto kruha! Ničesar nečemo v škodo drugih, hočemo le tiste svobode, ki nam omogoči tekmovanje s kulturnimi narodi na vsakem kulturnem polju! Vstric hočemo, ne pod! Enakopravni hočemo biti, ne odvisni! Svobodni kakor vsi drugi! Srečni v zavesti produktivne narodne samobitnosti!

Vojna.

NAŠ CESAR IN CESARICA V NEMŠKEM GLAVNEM STANU.

V ponedeljek popoldne ob 2. uri sta se odpeljala naš cesar in cesarica z dvornim vlakom iz Laksenburga v nemški glavni stan, kjer se snideta z nemškim cesarjem in cesarico. Cesarsko dvojico spremlja tudi zunanji minister grof Czernin. Ondi se nahaja sedaj tudi nemški državni kancler. Gotovo se bodo vršili tu silno važni politiški razgovori.

AMERIKA SE ŠE NI ODLOČILA ZA VOJNO.

Wilsonova poslanica kongresu, kjer naj bi se izrekla zadnja beseda; ali vojna ali mir, je odložena. Listi sicer poročajo, da bo za Wilsonovo poslanico glasovala v kongresu velika večina, a manjšina bo zavlačevala sklepanje.

KITAJSKA IN NEMČIJA.

Nemški poslanik je zapustil s svojim osobjem Peking in se odpeljal v San Francisco. Napoved vojne pričakujejo vsak čas.

Z RAZNIH BOJIŠČ.

Angleži so doživeli na sinajski fronti blizu obali anatolskega morja pri mestu Gaza, ki leži 80 km jugovzhodno od Jeruzalema, občuten poraz. Na zahodni fronti se Nemci polagoma še vedno umikajo po načrtu in razdirajo za seboj vse naprave, ki bi imele biti sovražniku v korist. Z drugih bojišč ni posebnih poročil.

NOVI ČRNOVOJNIŠKI VPOKLICI.

Črnovojniki letnikov 1872. do 1891., ki so bili pri zadnjih prebiranjih potrjeni, so klicani pod orožje. Letniki 1891. do 1878. morajo odriniti pod zastave dne 16. aprila 1917, letniki 1877. do 1872. pa dne 2. maja 1917. Za one, ki vstopijo prostovoljno v armado ali mornarico, veljajo isti vpoklicni termini.

3352 BOGOSLOVCEV POD OROŽJEM.

V Nemčiji so poklicali 3352 bogoslovcev pod orožje. Duhovna semenišča so jako izpraznjena.

CENTRALNE DRŽAVE ZA MIR.

V nemškem državnem zboru je nemški državni kancler Bethmann-Hollweg pozdravljaj padec carjevega absolutizma ter izjavil, da želi nemški narod skleniti s prerajeno Rusijo časten mir. Nemški državni tajnik Zimmermann je čestital ru-

skemu narodu k osvoboditvi izpod trde avtokracije. Nič ne dvomimo, da je v soglasju z nemškimi državniki imel naš zunanji minister grof Czernin pogovor z urednikom dunajskega Fremdenblatta o političnem položaju, ki je stališče centralnih držav še bolj natanko orisal. V tem pogovoru je povdarjal avstrijski minister za zunanje zadeve, da so centralne države tako močne, da je njih gospodarski položaj tako ugoden, ter da so tako gotove zmage, da so pripravljene vsak dan skleniti mir. Rekel je, da naj ta mir ne bo posledica narekovanja zmagovalcev poraženim sovražnikom, temveč dogovor na podlagi dejstva, da je nastopilo sedaj nekako ravnovesje vojnega položaja. Centralne države imajo zasedene obsežne sovražnikove pokrajine, sovražniki pa naša obsežna ozemlja. Naša podmorska vojna stoji nasproti sovražni blokadi. Slednjič nasvetuje minister, da naj se skliče skupna mirovna konferenca, četudi ne prenehajo med posvetovanjem sovražnosti na bojiščih. Besede grofa Czernina so namenjene v prvi vrsti ruskemu narodu, ki se je osvobodil carizma; vodilni možje na Ruskem pa naj osvobode sedaj še svoj narod vojnih grozot in mu podele blaginje miru. Centralne države nudijo ruskemu narodu mir na podlagi častne poravnave med narodi centralnih držav in prerajeno Rusijo, katere dobre prijateljice in sosede želijo postati Avstrija in Nemčija kakor tudi njuni zaveznici.

O teh pomembnih izjavah nemških in avstrijskih vodilnih krogov izražajo listi svoja mnenja. Berlinski Lokalanzeiger piše: Pomembne izjave, ki so bile tako v Nemčiji kakor v Avstro-Ogrski izrečene o našem stališču do notranjih dogodkov na Ruskem, bodo ruskemu narodu, ki je v svojih širokih slojih popolnoma mirnega mišljenja, dokaz, da so narodi četverozvezje odkrito istega mirnega mišljenja. Domnevati je, da bi ne bil grof Czernin izrekel misli o konferenci vojskujočih se držav ob istočasnem nadaljevanju vojne, če bi se ne bil avstro-ogrski minister prej pridobil gotovosti, da soglašajo s tem predlogom drugi zavezniki. Vsekako je ta predlog tak, da vnovič posvedočuje odkrito voljo naših narodov za mir. To soglasje med Berlinom in Dunajem vlada tudi med vodilnimi krogi v Sofiji in v Carigradu in bo podprto v kratkem z obiskom visoko stoječe osebnosti iz donavske monarhije na Nemškem. Čim krepkeje in trdnje stojimo na vseh frontah, toliko bolj laglje moremo s povzdignjeno glavo ponuditi sovražniku mir, ki bi bil za vse dele vreden velikanskih žrtev, dopri- nešenih v tej vojni. Če bi sovražniki tudi te prilike ne hoteli porabiti, da bi dali narodom Evrope mir, store to na svojo odgovornost. Pripravljani smo, vzdržati tudi nadalje. Tudi v tem oziru vlada v četverozvezi le eno mnenje. Omenjeni sestanek, ki se zgodi te dni, bo to naziranje z največjo določnostjo podčrtal.

Konservativna Kreuzzeitung neče izreči mnenja, ali je primerno delati za skupno mirovno konferenco, ali bi ne bilo bolje pogajati se z vsakim nasprotnikom posebe. Socialdemokratski list »Vorwärts« povdarja, da so centralne države zopet na delu, da bi s poštenim in trajnim mirom naredile konec svetovni vojni. Ruski socialdemokratski list »Denk«, raz-

pravljajoč o govoru nemškega državnega kanclerja, pravi: Nova Rusija ne more akceptirati nikakega poniževalnega miru. Skleniti hoče mir na podlagi »status quo«.

PRODAJNI DAN V KORIST RDEČEGA KRIŽA.

Notranje ministrstvo je dovolilo avstrijskemu društvu Rdečega križa, da priredi v soboto, dne 2. junija 1917. po vsej Avstriji prodajni dan Rdečega križa, katerega skupiček gre v korist glavnega društva in deželnih društev. Potom gre-mijev in zadrug se obrne Rdeči križ priznana patriotično pripravljenost avstrijskih trgovcev s prošnjo, da odstopijo poljuben odstotek brutto-prejemkov onega dne Rdečemu križu, oziroma oskrbi naših ranjenih ali na bojišču obolelih vojakov. Kontrola se ne bo vršila. Za posebno živahno udeležbo odpošlje Rdeči križ posameznim trgovcem umetniško opremljeno zahvalno diplomo. V smislu oblastnega dovoljenja bodo trgovci, podjetniki itd. izrecno naprošeni, da na prodajni dan Rdečega križa na nikak način ne zvišajo cen.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Zbirke ljudskošolskega učiteljstva v Slovenjgraškem okraju: 1. za »Rdeči križ«, 185.70 K; 2. zbirka tedna »Rdečega križa«, 810.30 K; 3. doneski novih udov »Rdečega križa« 580 K; 4. za podmorski čoln 62.94 K; 5. za vdove in sirote padlih vojakov, 114.87 K; 6. za vojaške dneve, 610.92 K; učiteljstvo okol. šole Slov. Gradec je darovalo dosedaj za »Rdeči križ«, 233.50 K; zbirke ljudskošolskega učiteljstva v Mariborskem okraju: 1. zbirka za »Rdeči križ«, 132.17 K; 2. zbirka tedna »Rdečega križa«, 758.94 K; 3. doneski novih udov »Rdečega križa«, 56 K; 4. za vdove in sirote padlih vojakov, 164.42 K; 5. za vojaške dneve 1010.17 K; zbirke ljudskošolskega učiteljstva v Šoštanjanskem okraju: 1. zbirka za »Rdeči križ«, 43.98 K; 2. zbirka tedna »Rdečega križa«, 578.22 K; 3. za vdove in sirote padlih vojakov, 206.31 K; 4. za vojaške dneve, 526.28 K — v teh treh šolskih okrajih je med učiteljstvom 30 učiteljev oz. učiteljic, ki so udje »Rdečega križa« in plačujejo po 4 K letnega prispevka; Jakob Furlan, mestni učitelj v Ljubljani, 20 K; prireditve otroškega vrta v Sv. Križu pri Trstu, 486 K; Al. From, učitelj pri Sv. Lenartu v Slov. gor., 2 K; Jos. Mavrič, nadučitelj pri Sv. Trojici v Slov. gor., 2 K; Jakob Kovačič, učitelj pri Sv. Trojici v Slov. gor., 2.40 K; M. Kovačič, učiteljica, 2.40 K; Jos. Čuček, učitelj v Pečicah, 2 K; Šimen Ješovnik, nadučitelj v Št. Rupertu v Slov. gor., 4 K; Jos. Klemenčič, učitelj pri Sv. Trojici v Slov. gor., 2 K; P. pl. Renzenbergova, c. k. vad. učiteljica v p. v Ljubljani, 5 K; učiteljska kandidatinja Mara Nitscova v Ljubljani, 2 K; ljudska šola pri S. Andražu v Slov. gor., 512.54 K; ljudska šola pri Sv. Marjeti pri Ptujju 924.71 K; ljudska šola v Narapljah, 462.99 K; ljudska šola na Polenšaku, 691 K; ljudska šola pri Sv. Barbari v Haložah, 743 K;

To in ono izza preteklih dni.

X.

Mojo serijo spominov sem nameraval prekiniti dotlej, da napočijo spet boljši, normalni časi. A ker bi tega morebiti niti ne dočakal, hočem jo tu in tam še nadaljevati, ako vam drago.* Sicer mi je to težavno. V sedanjosti radi živimo ob spominih, a teh vsekdar izražati — ne smemo. In ravno to mi povzročuje težkoče ob tem spisovanju. Marsikaj bi lahko povedal, kar bi drastično osvetlilo razmere, v katerih je bilo pred leti nam učiteljem živeti in boriti se. Pa kaj; vsaj tudi danes ni mnogo bolje... Zato pa raje k čemu drugemu.

Najraje se zamislim v čase zborovanj naših društev in drugih organizacijskih shodov. Ne bodem tu povdarjal velike važnosti, ki jo imajo naša društva, niti ne bodem omenjal dalekosežnega njih pomena za povzdigo našega ugleda, zlasti v socialnem oziru. Ob vojnem hrušču molčé muze, a tudi zborovanj naših ni, pač zaradi lahko umljivih ozirov. Zato se pa lahko malo pomudimo pri enem takih sestankov pred leti. —

Bilo je 1888. leta spomladi enkrat. Tačas je v znamenitem kraju naše Slove-

nije imelo svoje zborovanje eno najuglednejših slovenskih učiteljskih društev. Skoraj polnoštevilno so došli člani k temu sestanku, pa tudi imenitnih gostov ni manjkalo. Vzpored se je zvršil povsem redno, parlamentarno in zadovoljivo. Po izčrpljenem dnevnem redu je sledil neoficialni del, — skupni obed. Niti eden zborovalcev ni izostal, vsi so se znašli ob krasno opremljenem omizju... Prično se obligatne napitnice in sledile so tudi — druge. Izmed slednjih sem si notiral eno. Naj jo podam po svojih beležkah. Sermon se je glasil prilično tako-le:

»Dragi tovariši! Mile tovarišice! Cenjeni gostje! Sešli smo se danes tu v prijaznem N., da se malo razgovorimo, poučimo in — razveselimo. Zadnje posebno naglašam. Kot po solncu izsušena zemlja nujno potrebuje okrepčevalne moče, tako hrepeni po napornem delu izmučen učitelj tudi po razvedrilu. To ga spet osveži in okrepi, in s tem večjo vneto se loti potem spet svojega zvanja. — Gosпода, kar me ob današnjem sestanku najbolj veseli, je to, da je našo družbo počastilo tolikanj gostov iz raznih slojev naše javnosti s svojo navzočnostjo. To dejstvo kaže, da se nas učitelje jame uvaževati kot činitelja, ki stori svojo dolžnost — da še več! — tudi izven šole. Upam, da mi ne bode očitati prenapetosti ali celó domišljavosti, ako tu izjavim, da je ljudski učitelj danes tako vsestransko odvažen delavec v slovenski

naši domovini, da bi ga ta absolutno ne mogla več pogrešati. Ako bi odreklo naše učiteljstvo svojemu narodu sopomoč pri raznih njegovih poslih, nastala bi opasna stagnacija vsepovsod... Da ste pa cenjeni gg. gostje nas danes toli številno počastili, spričuje, da priznavate naše izvenšolsko delo, da pa bode te tudi zastavili svoje sile na mero-dajnih mestih za zboljšanje gmotnega našega položaja, kadarkoli se vam bode nudila prilika v to. Le gmotno dobro podprt učitelj zamore veselo in učinkovito opravljati težak svoj posel v šoli, ter tudi prost svoj čas žrtvovati v prid svojega naroda. Da bi se to kmalu dogodilo širom ljubljene naše slovenske domovine! — V to ime povzdignem čašo, kličeč: Bog živi naše častite goste!« (Glasno pritrjevanje.)

In preteklo je od tistih dob že blizu do 30 let... Pač se nam je malce med tem stanje zboljšalo, a nikakor tako, kakor je opravičeno upal citirani govornik. — Učiteljstvo je vedno upalo in upalo, delalo in delalo, a dočakalo je le — malo. Trpka usoda! In zdaj?! Kaj nas še doleti?? — Čakajmo....

XI.

»Steirischer Lehrerbund« je danes združba v s e g a štajerskega ljudskošolskega učiteljstva. Tvorita pa ta »Bund« nemški »Verband der deutschen Lehrer und Lehrerinnen in Steiermark« ter slo-

venska »Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem«. Staj. »Lehrerbund« nastopa vselej kot zastopnik vesoljnega ljudskošolskega učiteljstva štajerskega kedar gre sploh za interese, ki se tičejo vseh učiteljev in učiteljic na Štajerskem ne gledé na njih narodnost ali politično prepričanje. In to velja! — A da je prišlo do tega, ni bila kaj lahka stvar. Leta je trebalo v to trdega dela in marsikojih bojev. Jaz sam sem bil soborjevnik ob sestavi te organizacijske celote ter svedok marsikateri politični praski in hudi debati. Poseben odbor (Einigungsausschuss) je bil v svrhu zedinjenja štaj. učiteljstva permanenten ter je imel mnogo sej in posvetovanj, skoro vedno v dež. stolnem mestu Gradcu. To pa je stalo mnogo truda, časa, samozatajevanja in — denarja. A vstrajnost in konsekventno stremljenje po nameravanem smotru premagata vse. Tako je bilo tudi ob tej snovitvi.

Često me obidejo reminiscence na to delo sklopljenja in zedinjenja (»Einigung«) štaj. učiteljstva. V že omenjenem tozadnevem odboru so bili zastopani z večine nemški kolegi, ki so bili treznega mišljenja uvidljivi in spravljivi. A par je bilo poleg hudih zagrizencev, nedostopnih mirnim, stvarnim razpravam. Le slepa nacionalna strast jih je obvladala in zgolj iz sovraštva do slovanstva postajali so včasih brez stvarnih vzrokov izzivajoči. Potemtakem je pač umljivo, da so take

* Vedno drago! Le nadaljujte s svojimi »spomini«, ki so prav zanimivi in jih vsakoo rad bere. (Prip. ured.)

ljudska šola na Selih, 80 K; ljudska šola pri Sv. Vidu, 400.93 K; ljudska šola v Zavrču, 146.50 K; ljudska šola v Majšpergu, 300K; ljudska šola pri Sv. Lovrencu na Drav. polju, 267 K; ljudska šola v Cirkovcah, 828.58 K; ljudska šola v Vurbergu, 292 K; ljudska šola pri Sv. Bolfenku v Slov. gor., 339.82 K; ljudska šola pri Sv. Lovrencu v Slov. gor., 490.23 K; ljudska šola v Hajdini, 2169.14 K; ljudska šola v Ptuj — okolica, 627.48 K; ljudska šola v Stoprcih, 20.39 K; ljudska šola pri Sv. Duhu v Haložah, 180.30 K; ljudska šola pri Sv. Janžu na Drav. polju, 800 K; ljudska šola pri Novi cerkvi, 218 K; ljudska šola na Ptujski gori, 163.56 K; ljudska šola pri Svetinjah, 462.72 K; ljudska šola pri Veliki Nedelji, 840.35 K; ljudska šola pri Sv. Tomažu, 362.89 K; ljudska šola pri Sv. Bolfenku na Kogu, 179 K; ljudska šola v Ormožu — okolica —, 1214 K; ljudska šola na Humu, 101.51 K; ljudska šola pri Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji, 582.54 K; ljudska šola v Središču, 880 K; ljudska šola v Rumeču, 154 K; ljudska šola pri Sv. Juriju pod Rogaško goro, 162.72 K; ljudska šola pri Sv. Križu pri Rog. Slatini, 1270.06 K; ljudska šola pri Sv. Florijana, 112 K; ljudska šola v Zetalah, 195.53 K; ljudska šola pri Sv. Roku na Sotli, 152.49 K; ljudska šola pri Sv. Juriju na Ščavnici, 789.10 K; ljudska šola pri Sv. Petru v Gor. Radgoni, 562 K; ljudska šola pri Sv. Duhu v šolskem okraju Gor. Radgona, 49.21 K; ljudska šola pri Negovi, 563.15 K; ljudska šola na Cvenu, 830 K; ljudska šola v Cezanjevcih, 136 K; ljudska šola na Stari cesti 284 K; ljudska šola pri Mali Nedelji, 228 K; ljudska šola v Ljutomeru — okolica —, 732 K; ljudska šola v Veržeju 355.19 K; ljudska šola pri Sv. Križu pri Ljutomeru, 929.27 K; ljudska šola v Vučji vasi, 810 K; vodstvo slovenske mestne ljudske šole v Rojanu, 34.32 K; skupaj 30.354.74.

V zadnji številki izkazanih 238.303.50 K
Danes izkazanih 30.354.74 «

Doslej nabranih 268.658.24 K

IV. VOJNO POSOJILLO.

S posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Ptujski gori, 1700 K. V prejšnjih štev. izkazanih 2,759.338 K
Danes izkazanih 1.700 «

Skupaj IV. vojno posojilo 2,761.038 K

V. VOJNO POSOJILLO.

Po posredovanju učiteljstva v Slovenjgraskem okraju, 104.800 K; po posredovanju učiteljstva v Marnberškem okraju, 162.500 K; po posredovanju učiteljstva v Šoštanjanskem okraju, 71500 K; po posredovanju šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Andražu v Slov. goricah, 7500 K; po posredovanju šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Marjeti pri Ptuj, 100.100 s posredovanjem šolskega vodstva v Narapljah 1300 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Polenškaku, 11.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Barbari v Haložah, 59.200 K; s posredovanjem učiteljskega zbora na Selih, 16.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Vidu, 7.700 K; učiteljstvo ljudske šole v Zavrču, 1000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Majšpergu, 26.400 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Cirkovcih, 74.400 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Vurbergu, 25.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Bolfenku v Slov. gor., 21.200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Lovrencu v Slov. gor., 1800 K; šolski voditelj istotam tovariš J. Farkaš je sam podpisal 7200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Hajdini, 110.400 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Ptuj — okolica, 1800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Stoprcih, 15.500 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Janžu na Drav. polju, 150.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Ptujski gori, 3000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Svetinjah, 5900 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Veliki Nedelji 7900 K; gosp. katehet istotam 5200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Tomažu pri Ormožu, 7800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Bolfenku na Kogu, 1000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Ormožu — okolica —, 16.600 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Humu, 19.400 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji, 9600 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Središču, 5800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Rumeču; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Juriju pod Rogaško goro, 43.700 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Križu pri Rog. Slatini, 10.800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Florijanu, 23.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Zetalah, 3200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Roku na Sotli, 12.900 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Juriju na Ščavnici, 11.900 K; šolsko vodstvo pri Sv. Petru v Gor. Radgoni, 200 K; šolsko vodstvo pri Sv. Duhu v šolskem okraju Gor. Radgona, 600 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Negovi, 28.800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Cvenu, 100.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Cezanjevcih, 18.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Stari cesti, 5800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Ljutomeru — okolica, 2200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Veržeju, 5100 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Križu pri Ljutomeru, 18.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Vučji vasi, 57.400 K. Skupaj 1,414.000 K.

lastnosti teh »odbornikov« morale vzbuditi večkrat ostre debate, burne prizore. Prišlo je celo do osebnih napadov in drugih nedelikatnosti zaradi nacionalnega fanatizma teh nekaterikov. Med temi se je posebno odlikoval nek Velikonemec-Wolfianec. Ta je delal ob vsaki najnedolžnejši priliki zgago. Pikre je čisto moral slišati od Nemcev samih, a ni se zmenil kaj za to. Ob neki debati — šlo se je za občevalni jezik ob »Bundovih« sejah — se je možiček tolikanj spozabil, da je naš jezik in Slovence proglasil za »minderwertig«. No, tačas sem si ga pošteno sposodil jaz. (Že dolgo sem ga mirno, a pazljivo motril, zabeleževal sem si več značilnih stavkov iz njegovih govorov i. dr.) Predsednik mi na željo podeli besedo. Na kratko, a odločno sem, ob glasnem pritrdjevanju večine nemških kolegov — pariral napad na nas Slovence ter ob tem h koncu pribil, da bi tisti, ki nam očita manjvrednost, nam, ki mimo svojega materinega jezika govorimo in pišemo še tudi kak drugi jezik — nemški jezik obvlada itak vsak inteligentni Slovenec! — vsaj moral znati — svoj jezik! A tega on ne zna!! (Senzacija.) In drastično sem dokazal to svojo trditev na podlagi zabeleženih citatov iz njegovih govorov... To bi ga bili videli junaka, kako je besnel togote. A nihče se ni našel, ki bi bil zastavil le besedico njemu v prilog... Kako neki?! —

Posledica: Slavni Vsenemec odložil je odborništvu ter ostavil — zborova-

videla moža«. Bodi izražena našim vrlim materam v naslednjih kitalah globoka hvaležnost.

Vojna in žena.

1.

Solnce v hiši — dobra žena — v čustvu snažna in poštena, hišo k sreči zna voditi — v zemski raj jo spremeniti — rožic zadovoljnosti — dom duhti!

2.

Blago srce, vzgledna roka v čednosti zori otroka, se oklepa domačije — liki trta h kolu vije, v miru s sosedi živi — svoje dni!

3.

Moža dan skrbi utruji, čustva strem — zvečer se zgrudi: Pa pogled na dobro ženo, vzgledno, krotko in pošteno — dušo srce razvedri — skrb zbeži!

4.

Redno mož domov prihaja, hrup sveta mu ne ugaja, če zaloti ga izjema, pa nevolja ga razvne: dobra žena potrpi — strast miri!

Naše ženstvo v sedanji vojni.

lišče! Nemci pa so bili zadovoljni, da so se znebili nadležnega razgrajača. — In odslej ni bilo več ob naših »edinstvenih« sejah nobene neljube ali žaleče epizode ter je šlo vse mirno od rok. — Meni pa je še danes v zadoščenje, da sem kolikorotliko tudi pripomogel k pravilni dograji štaj. učit. »Bunda«. — Kolegialno pozdravlja stari Slamoštev.

V 5. številki izkazanih . . . 5,532.257 K
Danes izkazanih 1,414.000 «
Skupaj V. vojno posojilo . 6,946.257 K

SREDNJE ŠOLE.

Kuno Hočevar, c. kr. profesor, 10 K; šolski svetnik dr. H. Swoboda v Ljubljani, 20 K; vladni svetnik Ivan Šubic v Ljubljani, 10 K; Franc Novak, c. kr. profesor v Ljubljani, 5 K; profesor Jos. Wester, nadporočnik v Trebinjah, 10 K; prof. Rudolf Grošelj, nadporočnik v Ljubljani, 10 K; ravnatelj dr. Stanislav Beuk, stotnik, 25 K; Andrej Vipavec, c. kr. profesor v Trstu, 10 K; višja državna realca v Ljubljani, 68.22 K; učno oboje c. kr. učiteljska v Ljubljani 13.80 K; dr. Franc Perne, c. kr. profesor v Ljubljani, 10 K; skupaj 192.02 K.
Dosej izkazanih 46.572.96 K
Danes izkazanih 192.02 «
Skupaj 46.764.98 K

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«:
Za »Rdeči križ« itd. 268.658.24 K
III. vojno posojilo 278.848.69 «
IV. vojno posojilo 2,761.038. — «
V. vojno posojilo 6,946.257. — «
Srednje šole 46.764.98 «
Končna vsota 10,301.566.91 K

Rešenje.

Zavladala je bila zima in — nam je bilo hudo! Kako tudi ne?! Predobro nam je bila še v spominu predzimska doba: brhka pomlad s svojim cvetjem, gorko poletje s svojimi pestrimi cveticami in prijetna jesen s svojimi sadovi. Čutili smo še na svojih telesih blagodejni učinek vseživljajočih solčnih žarkov, ki so se v mnogobrojnih snopih usipali z vedrega neba na nas; v naših dušah so nam še zveneli akordi ptičjega petja, šuštenje gozdov ter žuborenje potokov in vibrirali odmevi one harmonije, ki je vladala med nami in naravo. Vspenjalo se je nad našimi glavami čisto jasno nebo, obdajal nas je kristalni zrak in prijetno nas je omamljal vzduh, nasičen z najfinejšimi vonjavami. Hitreje so se nam dvigale prsi, močnejše nam je utripalo srce, bistreje in jasneje nam je zrlo oko okoli sebe. Prosto smo dihalo in prosto se gibali v prosti naravi in s slastjo uživali blagodar, ki nam jih je nudila vselej in povsod. Naslajali smo se ob krasnih slikah, ki jih je nam narava kazala vsak trenotek drugačne, a vsak trenotek čarobnejše, naj si se ozrl na polje, gozd ali goro. Vse okoli nas je bilo lepo in dobro in dobri smo bili tudi — mi! — Lepo je bilo!

A sedaj? — Siva starka, od vseh dobrih in plemenitih sovražena sovražnica vsega dobrega in plemenitega je zavladala! — Nastopila je z vso svojo kruto, despotično silo. Vzela je v svoje ledene roke vojke in natezala jih, da smo krvavo čutili pritisk njenih brzd. — Uničila je vse, kar je bilo lepega in dobrega:

nežne cvetke, ki jih je pomlad posejala po naših livadah, je potepala s svojimi nogami, zelenje polja, logov in gozdov je zagrnila s svojim mrtvaškim prtom, otrešla je drevje sadov in listja. Zadušila je vse blagodneže zvoke, odpodila pevce iz gozda, odpahnila svetlo solnce daleč proč; s črnimi oblaki je zastrla nebeško luč, z meglo in temo nas je obdala. Da bi bila noč temnejša, je zagrnila nam okna z ledenim zastorom, in da bi se tem bolj zavedali njene vlade, nam je ljuta burja neprestano in besno tulila njeno himno okrog voglov naših domov. Ukloniti je hotela človeštvo, zato je pritiskala z mrazom bolj in bolj. Slabiči so se tresli, da so jim kosti sklepetale, krčili so se, kakor usihajoč list, upogibali so svoja hrbitišča in klanjali svoje tilnike. Drugim so odrevenevali prsti, stiskale so se pesti in zobje so škripali. Starec in starka nista mogla prenašati več te krutosti; zapustila sta rodno zemljo in legla raje v grob; slabotno dete je izdihnilo, ker mu je manjkalo blagodejne, za življenje neobhodno potrebne toplote. Vse — vse je ječalo pod despotizmom zle starke, želelo si spremembe, zdihovalo po rešitvi iz njenih spon in klicalo rešitelja! —

Ta klic ni bil zaman! Ves pritisk, vsa zloba, vsa krutost so pač začasno uklenili sile, ki jih je stvarnik podaril naravi, a zatreti jih niso mogli! — Že čutimo, da prihaja rešenje! — Moči so se jele gibati, otrplost mineva, novo življenje se vzbuja, sile naraščajo, spone pokajo, še nekaj gibljajev in okovi odlete zdobljeni od nas! Vstajenje prihaja — vstajenje je tu!

Pomlad je tu! — Započela bo zopet svoje plodonosno delo, odgrnila bo mrtvaški prt in pričarala mlado zelenje na naših tleh, raztresala bo cvetic po naših livadah. Solnce ji pride na pomoč, razprši meglo, oblake, prežene temo, uniči mrz! Vsklonilo se bo teptano človeštvo, povzdignilo svoje čelo k vedremu nebu, žarko solnce bo ogrevalo premrzle kosti, s pomlajeno silo se bo pretakala kri po naših žilah. — Zima se zvija kot slamnata bilka, ko jo oblizujejo ognjeni plameni, gineva kakor sneg pred solničnimi žarki, kakor tema pred svetlobo. Zmagalec, rešitelj — vstajenje je tu! Zavladala je vojna!

Od vse dobrih sovražena sovražnica vsega dobrega in lepega, plemenitega in vzvišenega je nastopila z vso svojo kruto silo ter pokazala svetu svojo grozovito moč!

5.

Mož zdaj v vojni dom ostavi,
kri domovju v bran zastavi;
žena doma čast mu varje —
ko zvestoba solnčne zarje,
ž njim prelila rada bi —
srčno kri!

6.

Strela laškega viharja —
bojni grom na dom udarja —
blaga žena — kip bolesti —
up pošilja možu zvesti:
dar — ki ga zasluži si —
najti ni!

7.

Dobra žena — blagor hiši,
boljšega daru ne išči;
hiša je zaloga mika —
če v njej ženska ost ne pika,
vsej družini mir deli —
sen sladi!

8.

Solnce v hiši — dobra žena —
v srcu jasna in poštena,
čast, poštenje domu zdravi,
vsak spoštljivo jo proslavi,
v grobu enkrat — prosta spi —
vseh strasti!

Josip Čonč.

kterih uspeh bo — kakor smo to žalibog doživeli že tolikokrat ravno na šolskem polju — da bomo slednjič zavržli to ali ono kot »izborna« nasvetovano preosnovno — med staro, nerabljeno šaro. —

»Za otroka!« — Pereče vprašanje! — Deviza, ki je zadobila kot zaščitnico samo našo ljubljeno vladarico. Vsi deželni odbori so že sprejeli to točko v svoj program. In tako n. pr. je kranjski deželni odbor v svoji zadnji seji na Dunaju — ki postane mogoče še politično zgodovinsko važna — daroval v ta namen 100.000 K. — Pa če vprašamo vse te faktorje, ki so prevzeli v svoj dnevni program točko »za otroka«, kaj in kako hočejo rešiti to zadevo, smo prepričani, da bi težko, težko dobili dovoljen odgovor, odgovor v takem smislu, kakor si ga mislimo rešenega mi učitelji.

In, ali ni ravno tu učiteljstvo v prvi vrsti poklicano, spregovoriti tehtne besede »pro« ali »contra« v svojem legitimnem zastopu v okrajni učiteljski konferenci? — Zanikaj — kdor more!

»Šolske olajšave in vojna.« — Mislimo in trdimo lahke vesti, da se ni še pri nobeni šolski zadevi toliko in tolikokrat grešilo, kakor ravno tu. — Vsak si razlaga te olajšave po svoje, enotnosti in jasnosti ni menda še nikjer, niti dve sosedni šoli se ne skladati v celoti glede tega vprašanja. In kako vse drugače bi bilo, ko bi se to vprašanje dalo v pretres in konečno rešitev pred naš forum, pred okraj. učit. konferenco. Mogoče bi se zadeva rešila v čisto drugem smislu, kakor se je pa rešila pri zeleni mizi — ker teorija in praksa sta si dve diametralno nasprotni točki.

»Patriotizem v šoli« — Vprašanje, ki ga na Slovenskem pač ni treba še na novo reševati. Kajti če pogledamo na vsa bojna polja sedanje svetovne vojne, s ponosom lahko zremo na naše hrabre hrabre slovenske junake, kjer jim ni para, s kakim pogumom gredo na sovražnika in to je sad naše šolske vzgoje, našega smotrnega pouka. Vendar bi pa tudi tu lahko povedali jasno in glasno svoje nazore v gojenju patriotizma v šoli.

»Preosnova berila.« Tudi tu bi lahko učiteljstvo dalo tehtna navodila, v kakem smislu se naj preosnujejo berila, ki bi imela trajno veljavo in trajno vrednost.

»Spomin na vojno in šola.« Mnogo dobrega, poučnega in trajnega se je že nasvetovalo v tem oziru, a premnogo tudi nerabnega, ne izvršljivega. In ne dvomimo prav nič, da bi ravno učiteljstvo tu lahko zastavilo svojo tehtno besedo, da se ustanovi nekaj takega. Našemu šolstvu, našemu narodu odgovarja jočega, ki bi še poznim rodovom pričalo — kaj je bil naš narod v tej svetovni vojni. —

Je še premnogo šolskih vprašanj, ki pridejo in morajo priti prej ali slej v rešitev, ki jih sedaj lahko še prezremo; a dotakniti se pač moramo le enega vprašanja, ki bi ga lahko in brez vsake škode in boječnosti reševali tudi pri uradnih učiteljskih konferencah in to je vprašanje vitalnega pomena ne le za šolstvo, temveč tudi za učiteljstvo in slednjič največjega pomena za vso našo državo. In to je vprašanje: **Ali naj se naše ljudsko šolstvo podržavi ali ne.**

Če premotrimo le površno te točke, ki smo jih tu navedli in če slednjič primerjamo koristi, ki bi jih imelo šolstvo in učiteljstvo in slednjič tudi država — od okrajnih učiteljskih konferenc, kjer bi se te točke rešile - z ono gmotno škodo, ki bi nastala, če se plača sodelajoče učiteljstvo — se pač še govoriti ne da, kajti slednja bi bila tako minimalna s primerom prvi, da niti v poštev ne pride, če pomislimo, da je sedaj ravno oni velikanski čas, kjer se računa edino le z milijardami.

Ne bodimo veliki v majhnih stvarih, in mali v velikih

Vpoštevajmo vendar zgo, vinski klic: **Le v pravi izobrazbi je naša bodočnost, naš spas.** — a.

Naši razlogi in razlogi nemškega nacionalnega učiteljstva za podržavljenje ljudskega in meščanskega šolstva.

Ena prvih če ne prva izmed avstrijskih učiteljskih organizacij je bila naša Zaveza, ki je sprožila zahtevo po podržavljenju ljudske in meščanske šole. Na VIII. glavni skupščini Zaveze v Opatici dne 20. avgusta 1896 je sprejelo zbrano učiteljstvo na predlog poročevalca o temi »Sijajno gmotno stanje slovenskega učiteljstva« med drugimi tudi to-le resolucijo:

»Ker deželni zbori najbrže tudi v prihodnje ne bodo upoštevali § 55. državnega šolskega zakona z dne 14. maja 1869, da bi učiteljem plače uravnali tako, da bi mogli vso svojo moč obracati v svoj poklic, ter da bi jim tudi v resnici bilo mogoče svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja, se sklenu naprositi c. k. centralno vlado, da sprejme ljudsko in meščansko šolo v svoje področje, t. j., šola naj se podržavi«. 21. leto poteka od tega časa. Od te pomembne skupščine sem se je ta predlog ponavljal od leta do leta. Vodstvu Zaveze se je naročalo, da naj stori vse dopustne korake, da doseže avstrijsko učiteljstvo svoj cilj. Vodstvo je vlagalo peticijo za peticijo na naučno ministrstvo in na ministrsko predsedništvo, stopilo v dogovor v svrhu enotnega postopanja in skupnega dela za ta naš postulat, pošiljalo svoje zastopnike k skupnim posvetovanjem in k skupnim deputacijam k tozadevnim ministrstvom, sploh ni opustilo ničesar, kar bi nas moglo dovesti bližje našega cilja. Prav nič se ne bojimo in javno priznamo, da nas je v prvi vrsti naše mizerno gmotno stanje privedlo do takega sklepa in delovanja. To povdarjamo zavoljo tega, ker se nemško nacionalno učiteljstvo brani očitka in zavrača predbacivanja v »Vestniku« v glasilu češkega učiteljstva, češ da nemško nacionalno učiteljstvo samo iz sebičnih namenov zahteva podržavljenje ljudske in meščanske šole. Nasprotno povdarja nemško učiteljstvo, da ima in goji pri tem višje namene, ozire na splošno blaginjo, ker stremi z zahtevo po državljenju šole po enotni šoli, po enotni kulturi v naši državi. Z državno šolo hočejo poglobiti v vsakem oziru in na vse strani državno misel in vzbujati ljubezen do domovine, in ravno domovinska ljubezen naj bo tista moč, ki naj prepreči v prihodnje vse narodnostne boje, ki slabe državo in ovirajo vsako veliko delo v občo blaginjo. Navajajo pa nemški nacionalni učitelji še druge argumente, zakaj zahtevajo državno šolo, ki so pa tako smeli, da ne rabimo ostrejšega izraza, da se vidi, da so ti učitelji v tesnem objemu z nemškim »Nationalverbandom«. Modrujejo pa tako-le: Obenem z uvedbo nemškega državnega jezika se mora podržaviti tudi ljudska šola. V državni ljudski šoli bo moral biti državni jezik — nemščina — obvezni predmet za šolsko mladino vseh avstrijskih narodov in vsak učenec naj bi obvladal nemščino, ko zapusti ljudsko šolo. To je državna potreba, pravi nemško nacionalno učiteljstvo, kar se je pokazalo takoj v začetku sedanje vojne. Na bojiščih je prišlo skup vojaštvo, ki se ni razumelo med seboj in marsikatera potrebna odredba, marsikateri nujni ukaz se ni izvršil ali celo v nasprotnem smislu, ker dotični organi niso razumeli poveljnikevega jezika, ker nismo imeli skupnega državnega jezika. Ta razlog ne drži! Kateri polki so v hrabrosti prekosili še dosedaj hrvatske, in dalmatinske hrvatske polke in naše slovenske junake, četudi nezna ogromna večina več nemščine nego »rechts« in »links«? Zahteve naših nemških tovarišev gredo še dalje. Nihče ne sme dobiti v prihodnje državne službe, ako se ne izkaže, da obvladuje skupni državni jezik. Še več. Vsak rekrut mora znati v prihodnje vsaj toliko skupni državni jezik, da bo razumel dana povelja in jih vedel izvesti. Vse to upajo doseči na ta način, da se upelje državni jezik, podržavi šola in v državni šoli uvede nemščino obvezni predmet. To so razlogi, ki jih sovensko napredno učiteljstvo ne more odobravati ter jih ne sprejme in z vso odločnostjo odklanja in zavrača, ker je prepričano, da bi se s takimi naredbami ne poglobila državna misel. Doseglo bi se ravno nasprotno, kar se namerava. Mi smo zato, da se podržavi ljudska šola, toda tudi v državni ljudski šoli naj se poučuje mladina vseh

avstrijskih narodov v materinem jeziku, v materinem jeziku naj se vceplja in vzbujajo ljubezen do domovine, do krasne naše Avstrije, do cesarje in vse cesarske rodovine. Le na ta način bi delala šola v občo korist, na vsaki drugačni podlagi bi bila valilnica razprtij in razdvajanj. D.

Pa ne obupajmo! Kakor gotovo mora priti za zimo pomlad, tako gotovo pride za vojno mir! In ta ni več daleč. Že se kažejo prvi znaki njegovega prihoda! Na temnem našem obzorju se bo jelo daniti, svetel rob se zaznava na najskrajnejši točki vzhoda, rob se širi in širi, svetloba narašča, zarja se razliva po nebesnem svodu — solnce vstaja, zmagovito prešine noč, preženo temo! Resnica, pravica, ljubezen zavladajo zopet in tedaj boš tudi ti trpin vseh trpinov, ti ljudski učitelj vskliknil: Vstajenje — rešenje je tu — aleluja!!

Naše uradne okrajne učiteljske konference.

§ 44. državnega zakona z dne 14. maja 1869 l. drž. zak. št. 62 govori prav jasno:

»V vsakem šol. okraju mora biti vsaj enkrat na leto učiteljska konferenca pod vodstvom okrajnega šolskega nadzornika.«

Ta paragraf in tudi ta zakon je še vedno v veljavi in je toraj še vedno pravomočen, ker do današnjega dne še ni izšel nikak ukaz od države, ki bi ta paragraf ozir. ta zakon preklical, niti po § 14. državnega zakona ni bil preklican.

In paragrafi oziroma postave so pa vendar za to tu — vsaj v ustavni državi, da se jih izpolnjuje, da se jim zadošča.

Pri nas v Avstriji so se pa c. kr. okraj. šol. sveti postavili vsled svetovne vojne na prav komodno stališče: »ker se ne morejo vršiti okraj. učit. konference prvič — in kar je menda glavno — ker je škoda denarja in drugič — ker se okraj. učit. konferenc ne morejo udeležiti tudi vpoklicani učitelji, naj se prezre ta državni zakon«. S tega stališča lahko c. kr. okraj. šol. sveti kratkomalo kar pomedejo ves državni šol. zakon in logično mišljeno — smo lahko nekega dne brez vsakega šol. zakona. Treba je le malo tajnega dogovora.

Proti tej nezakonitosti se je po naše vednosti pritožilo edino le učiteljsko društvo na Dunaju »Zentral-Lehrer-Verein« na višje mesto. Radovedni smo, kak bo uspeh. Svoječasno ga sporočimo.

Na Dunaju so kot nadomestilo odpadlim okraj. učit. konferencam vpeljali takozvane voditeljske sestanke, kjer se rešujejo najbolj pereča šol. vprašanja.

Ako so bile kdaj okrajne učiteljske konference potrebne, so baš sedaj, v tem resnem času, ko trkajo ravno na šolska vrata tako kritična šolska vprašanja — ki jih javnost rešuje že skoro dve leti pod poglavjem »preosnova šolskega pouka« — da jih ravno šolski faktorji ne bi smeli kar tako prezreti, in jih prepustiti v prvi vrsti politični javnosti v konečno rešitev.

In mislimo, da je vendar učiteljstvo poklicano v prvi vrsti govoriti in svetovati — kako se preosnuj pouk in sploh odgoja naše bodočnosti, ker vendar učiteljstvo najbolj ve in zna, kje je treba zastaviti lopato, da ne bo trud zaman.

Koliko sto in sto vprašanj čaka rešitve, čaka temeljite preosnove, čaka konečne aprobacije, take aprobacije, ki bo držala, da ne bo treba leta in leta zopet delati raznih eksperimentov v šoli —

Na raznih odrih je s svojim glasom dosegel izredno mnogo uspehov in priznanj. Začel je svojo kariero v Zagrebu, deloval kot operni pevec v Ulmu na Virtemberskem in nazadnje v Lvovu, kjer je dal gledališču slovo in je postal profesor sopetja na tamošnjem konservatoriju. Dasi se mu je izvrstno godilo in je bil tam občespoštovan in priljubljen. ga je vendar le vleklo v službo svoje domovine, »vse mu svetu nepoznane, od nikogar spoštovane«, kot je pel Simon Jenko. Vrnil se je v domovino, kjer so mu dali za tri službe (1. Glasbena Matica, 2. Čitalnica, 3. Dramatično društvo) plače 1200 goldinarjev. Vkljub temu, da je imel Gerbič v Lvovu trikrat večje dohodke, je službe sprejel iz vzroka, »ker je čutil v sebi neko dolžnost in željo, da kaj stori za razvitek slovenske glasbe v svoji domovini« (Fr. Gerbič, Novi Akordi X. letnik št. 3). Šel je z veseljem na težavno delo: ustanovitev slovenske opere, ki ji je bil več let požrtvovalni kapelnik. Le neznosne razmere so ga prisilile, da je pustil gledališče. Temvečje delovanje je začel kot učitelj in glasbeni pedagog na šoli »Glasbene Matice«, ki ji je bil do svoje smrti neutrudljiv ravnatelj.

Kot skladatelj ima Fran Gerbič neoporečne zasluge, dasi ni mogel postati tako popularen kot recimo bratje Ipavci. Poskušal je v vseh strokah skladanja. Naši zbori se za njegove skladbe sicer niso mogli ogreti, čeprav so nekatere v resnici krasne, n. pr. moški zbor »Rožmarin« (bariton solo) »Slovanski brod«. Več sreče je imel z ženskimi dvospevi s spremljevanjem klavirja, trospev »Rožmarin« je pravi biser naše tozadevne literature. Harmoniziral je tudi narodne pesmi in »Glasbena Matica« je ob njegovi 70letnici izdala zbirko njegovih v narodnem tonu zloženih kratkih moških zborov, ki so se precej priljubili. Tudi na polju cerkvene glasbe je pokojni Gerbič mnogo deloval in napisal najrazličnejše maše, ofertorije itd.

Glavno zaslugo in po mojem mnenju največjo pa ima Gerbič za ustanovitev prvega slov. glasbenega lista »Glasbena Zora«, kot predhodnik »Novih Akordov«. V »Glasbeni Zori« je Gerbič z veliko vztrajnostjo z objavljanjem novih skladb in z izdajanjem književne priloge hotel slovensko glasbeno umetnost povzdigniti. Žal so bile razmere takrat žalostne in Gerbič je moral z izdajanjem prenehati. Ko so pa zagledali beli dan »Novi Akordi«, veselo pozdravljeni od slovenske glasbene inteligence, se je njihovim novim, modernim idejam pridružil tudi Fran Gerbič. Bil je, Novim Akordom požrtvovalen sotrudnik. Priobčeval je svoje novejšje skladbe, pisal pa tudi zanimive članke iz svojega življenja. Starček se je pomladil...

Danes ustanovitelja slovenske opere, zaslužnega slov. glasbenega pedagoga, vztrajnega skladatelja in mladega sotrudnika »Novih Akordov« ni več. Po trudapolnem življenjskem delu, ki je doživelo mnogo pre malo zaslužnega priznanja, spi eden naših prvih kulturnih pionirjev v slovenski zemlji in čaka hvaležnosti svojega naroda... Z. P.

Srednješolske vesti.

Naslov profesorja je dobil pravi učitelj na c. kr. višji realki v Idriji g. Ivan Tejkal; profesor na I. c. kr. državni gimnaziji v Ljubljani g. Fran Novak je imenovan za ravnatelja na tem zavodu in profesor na nemški državni gimnaziji v Gorici g. dr. Lovro Tretter je imenovan za ravnatelja na nemški državni gimnaziji v Ljubljani. Učiteljski zbor na I. c. kr. državni gimnaziji v Ljubljani šteje 36 članov. Od teh je 12 mobiliziranih, med njimi je 9 častnikov. Na bojišču ni padel dose-daj še nihče, težko ranjen je bil profesor g. Rudolf Grošel na gališki fronti kot poročnik pri nekem domobranskem polku; izgubil je desno roko. Težko ranjen je prišel v rusko ujetništvo. Pozneje so ga kot invalida zamenjali in se je vrnil domov. Odlikovani so bili: zlati zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetinje je dobil oficial g. Josip Reisner, s srebrno hrabrostno svetinjo II. razreda je bil odlikovan poročnik g. Fran Vrhovnik, Signum laudis so dobili nadporočniki gg. Marko Bajuk, Rudolf Grošel, Josip Osana in Anton Sušnik.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

XIII. redni občni zbor Učiteljske tiskarne r. z. z. o. z. v Ljubljani se je vršil v nedeljo 25. m. m. Zastopanih je bilo od 60

zadružnikov — 16. Ker so imeli vsi navzoči poročila tiskarna v rokah, se je dnevni red hitro vršil. Iz vsega podajamo tu svojim čitateljem le to, kar bi jih utegnilo zanimati. — Kakor vsako podjetje sploh, je tudi tiskarna čutila upliv vojne in sicer vsled skrčenja dela, še bolj pa vsled skrčenja delovnih moči. Tiskarna je imela pred vojno 54 uslužbencev, a sedaj jih je ostalo vsled večkratnega prebiranja samo še 13. Da so dohodki pri tako malem številu delavcev pičili, je umljivo. Vendar pa je tiskarna prebila vojno krizo dokaj ugodno. Bilanca za l. 1915 je kazala K 4142.26 izgube v letu 1916 pa še K 2466.22 skupaj torej K 6608.48. — Ta izguba pa se pokaže v bilanci vsled odpisov na neprimičninah (hišah) in premičninah (strojih) in sicer se je odpisalo l. 1915 K 2072.11 + 5969.88 skupaj K 8041.99 l. 1916 pa 2051.40 + 6341.04 = K 8392.44 vsega odpisa skupaj v zadnjih dveh vojnih letih je bilo tedaj K 16.434.43, dasi vrednost tiskarniškega imetja faktično ni padla za to vsoto. Upravni svet upa, da se bo ta nedostatek tekom prihodnjih let poravnal, zato se je izguba prenesla na račun prihodnjega leta in se je pustil rezervni fond v znesku 10.481.66 K nedotaknjen. Občni zbor je v principu sklenil, da naj se »Domače ognjišče« po vojni še izdaja. Sprejet je bil predlog zadružnika Jelenca, ki se glasi: Upravnemu svetu se naroča, da spremeni pravila v tem smislu, da postanejo zadružniki lahko tudi neučitelji. Sme pa jih biti le tretjina. — Upravnemu svetu se naroča, da se skliče potem nemudoma izredni občni zbor, ki sprejme spremembo pravil in jih predloži deželnemu kot trgovskemu sodišču v registriranje. —

Kranjsko.

Občni zbor Narodne šole. Minilo sredo se je vršil v prostorih Učiteljske tisk. občni zbor društva »Narodna šola«. Ob 1/2 10. dop. otvori predsednikov namestnik J. Dimnik občni zbor, pozdravi navzoče ter podeli besedo tajniku tovarišu Fr. Galletu. V svojem kratkem poročilu povdarja, da v letu 1916. ni bilo toliko naročil od strani šolskih vodstev kakor v prejšnjih letih, vzrok temu je to, ker je mnogo šolskih voditeljev mobiliziranih, učiteljice, ki jih nadomestujejo, pa ne poznajo poslovanja »Narodne šole«. Šolam so se pošiljale potrebščine proti 10% popustu. Občinski svet ljubljanski nam za leto 1916 ni podelil nikakršne podpore, pač pa sta se spomnili našega društva »Kmetška posojilnica za ljubljansko okolico«, »Kranjska hranilnica« ter nakazali po 100 K, »Obrtno pomožno društvo« v Ljubljani pa 20 K, Tajnikovo poročilo se je odobruje vzelo na znanje. Nato poroča blagajnik tovariš Alojzij Kecelj o računskem zaključku za l. 1916. Iz njegovega poročila povzamemo, da je imelo društvo 823.93 K dohodkov in ravno toliko izdatkov. Skupna imovina koncem leta 1916 je znašala 6688.26 K mimo lanskega leta 6614.31 K, je torej 73.95 K več imetja. Ko so pregledovalci računov izjavili, da so račune pregledali in našli v najlepšem redu, se na predlog tovariša Jelenca podeli odboru oprostilo. Volitev se izvrši v vsklikom. V odboru ostanejo dosednji odbor-niki in isti pregledovalci računov.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem je sklicalo svoj občni zbor na 4. aprila 1917. — Ker pa ta občni zbor ni bil sklepčen, bo društvena opravila opravljal v smislu § 21. pravil dosedanjih odbor do prihodnjega občnega zbora.

Kranjske vesti.

† AVUGUST JENSKO.

Danes teden je umrl po večletnem bolehanju v najlepši moški dobi v ljubljanski deželni bolnišnici tovariš Avgust Jensko, učitelj na Bledu.

Avgust Jensko je bil rojen 1878 l. v Fužinah v Bohinjski dolini. Leta 1898. je dovršil ljubljansko učiteljsko; sposobnostni izpit je napravil leta 1900 in bil leta 1901 stalno nameščen. Služboval je par let v Nevljah pri Kamniku, potem je dobil službo na Bledu. Blagi pokojnik je bil zaveden slovenski učitelj, značajan mož, ki ni krenil s poti, ki jo je spoznal za pravo tudi ne ob času najhujšega pritiska. Vse svoje uspešno delovanje je posvetil blaginji slovenske mladine in slovenske domovine. Iz dna svoje mehke duše je ljubil našo gorenjsko stran in krasne Gorenjske planine. Ob prostem času je oprtil nahrbtnik in pohitel na naše divne vršace, kjer

se je radoval večno lepe prirode. Gorenjec po rojstvu in služboval je na Gorenjskem in vendar se ni mogel nikdar dovolj nagledati gorenjskih krasot. Bodi ti zemlja lahka, sredi ljubljanskega polja! Mi učitelji te ohranimo v trajnem in blagem spominu!

—r— **Tovariš Leopold Morela** učitelj v Metliki, ki je od začetka vojne mobiliziran, je povišan za praporščaka.

—r— **Vinko Ravnikar, gojenec ljubljanskega učiteljskega** je bil odlikovan z bronasto hrabrostno svetinjo in obenem povišan v praporščaka.

—r— **Odlikovanje.** Ponesrečeni nadporočnik 78. pp. Maks Sever je dobil po smrti red železne krone III. razreda z vojno dekoracijo.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Albina Bradaškova je nameščena za suplentinjo v Šmartnem pri Kranju, Josipina Erjavčeva pa na Krki; suplentinja Marija Tušarjeva v Idriji je imenovana za stalno učiteljico. Angela Hafnerjeva je imenovana za začasno učiteljico v Šmartnu; suplentinja Ljudmila Lederhasova je imenovana za začasno učiteljico v Škofji Loki, Margareta Lillegova pa za začasno učiteljico v Kovarju; učitelj Josip Gorišek je premeščen s Svete gore v Leše v radovljiškem okraju; Melanija Severjeva je imenovana za začasno učiteljico v Moravčah; Ana Kersnikova za suplentinjo na Rovah in Irma Cepudrova za začasno učiteljico v Šmartnu pri Kranju; učiteljica Pavla Čopova v Borovnici je začasno vpokojena; Justina Hitijeva je nameščena za suplentinjo v Dobrničah; učiteljici Valentin Vidic-Vrhovčevi je poverjeno začasno vodstvo ljudske šole Hinjah; Karolina Lavričeva je imenovana za začasno učiteljico v Sostrem; Pavla Hvalova za suplentinjo v Juršicah; Ivana Sušnikova za začasno učiteljico v Škofji Loki; Karmen Hvalova za suplentinjo v Mokronogu; Evlalija Dimnikova za začasno učiteljico na III. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani; Josipina Vodiškova za suplentinjo pri D. M. v Polju.

—r— **Na zadnji seji je sklenil deželni šolski svet za Kranjsko**, da se eno učiteljsko mesto na deški ljudski šoli v Kranju in dve učiteljski mesti na deški ljudski šoli v Škofji Loki, ki so bila razpisana v stalno nameščenje in za katera so prosili izoborno kvalificirani učitelji vojaki, za sedaj ne zasedejo stalno, temveč se pozneje, ko nastopijo redne razmere, še enkrat razpišejo v stalno nameščenje.

—r— **Deželni šolski svet Kranjski** je podelil Urbana Ferina ustanovo za vdove in sirote ljudskošolskih učiteljev učiteljski vdovi Mariji Kalanovi v Mavčičah.

—r— **Deželni šolski svet Kranjski** je dovolil 20% zvišanje prejemkov oziroma remuneracij strokovnemu učitelstvu na meščanski šoli v Krškem za solčno leto 1917.

Štajerske vesti.

—š— **Učitelju Maksu Viherju** se je podelila po njegovi junaški smrti tudi še velika srebrna hrabrostna kolajna I. razreda, ki se je poslala v spomin njegovim potrtim staršem.

—š— **Šentlentski okraj in — naš vojni podporni sklad.** Dopisnik iz ormoškega okraja se zgraža nad duetom, ki sta ga bila zakročila »prijatelj« stanovskega podpornega sklada. Kako bi še le ožigosal prečudno stanovsko zavednost v našem okraju! Tu bi nastopili kar celi mešani zbori z učitelji — posestniki kot dirigenti na sramotni oder! Razkrinkani bi bili med njimi tudi nekateri parasiti, ki niso niti člani stanovske organizacije (o naročitvi stanovskih glasil kar molčimo!) a vtaknejo brezvestno in brez sramu v žep ves poboljšek, ki ga jim je ta priborila z naporom vseh združenih sil. V istini, žalostna vam majka! Izgovora ni; zato se udajamo trdnemu upanju, da popravite zamujeno v polni meri in da v bodoče ne životarite zakrknjenega srca v tem grozopolnem času, temveč darujete po svojih močeh tudi žrtve — pred vsem s v o j e m u stanu!

—š— **Štajerske šole in tretji štajerski vojaški dan.** — Glasom oficialnega izkaza se je na štajerskih šolah za 3. vojaški dan — zbirka v vojnopomožne svrhe — nabralo 28.562 K 30 h. — Po tem izkazu smo si sestavili nastopne notice: a) Učenci ljudskih in meščanskih šol so darovali za to zbirko K 22.703:46, a učenci srednjih šol in učiteljice K 5.858.84, b) Za navedeno vsoto so prispevali: Gor. Štajersko K 7.465.36, Srednje Štajersko K 12.647:70, a — Spodnje Štajersko K 8.449:24. (Pri Sred. Štajerju seveda odvajajo dež. stolno mesto Gradec z mnogimi svojimi učilišči!) — c) Na spodnjem t. j. slovenskem delu Štajerja so v

† FRANC GERBIČ.

Jeseni leta 1914, ko je na galiških poljanah že smrt žela bogato žetev, je v Ljubljani zatisnil svoje oči nestor slovenskih skladateljev, stvaritelj naše narodne himne Davorin Jenko. Ni mu bilo mogoče prirediti pogreba, kakoršnega je zaslužil kot nositelj prapora naše narodne zavednosti in ponosa, hvaležni narod ni mogel dati izraza svojim čustvom, ko se je poslavljaj od groba enega svojih največjih sinov. In v pretečenem tednu smo spremljali na ljubljansko polje drugega starešino slovenskih glasbenikov, ravnatelja Frana Gerbiča. Ko smo kolikor mogoče slovesno praznovali mojstrove sedemdesetletnico, se pač nismo nadejali, da se bo tako hitro poslovil od nas, mož dela in vztrajnosti, saj je bil pri svojih sedemdesetih letih razmeroma čil in ga je smrt dohitela skoro nepričakovano. Bolan je bil resno le par dni, dočim je prej še vedno opravljal svojo službo kot profesor na »Glasbeni Matici«.

V mladosti si je bil izbral za svoj poklic učiteljski stan, toda vleklo ga je drugam. Šel je na praški konservatorij in ga tudi dovršil kot izvrsten pevec-tenorist.

omenjeno svrhu darovali dijaki srednjih šol in učiteljski — Celje, Maribor, Ptuj — K 2.209:25, učenci ljudskih in meščanskih šol pa K 6.239:99, tedaj razmeroma — največ, — d) Pri nabrani vsoti participira deželno stolno mesto Gradec z K 3.306:73. —

—š— **Kamilo Gradišnik**, medicinec, sin nadučitelja na okol. lj. šoli v Celju, san. praporščak v r. pri 87. pp., od leta 1915. v fronti, je odlikovan z zlatim zasluznim križcem na traku hrabrostne kolajne. —

—š— **Povišanje**. — Učitelj pri Sv. Trojici v Slov. gor. Jos. Klemenčič, je postal poročnik v r. —

—š— **Odlikovanja**. — Učitelj pri Bolfenku na Kogu, Robert Košar, enoletni prostovolj., je dobil srebrni zasluzni križec na traku hrabr. kolajne. — Učitelj v Novi cerkvi pri Ptuj, Henrik Klenovšek, poročnik v r. pri 26. doobr. pp., je dobil bronast in srebrn Signum laudis.

—š— **Ravnatelj dež. meščanske šole v Celju**, Karel Eberhardt, je izdal knjižico, Založba A. Pichler & Comp. — Dunaj) ki slove: »Skizzen und Kulturbilder nach den Erinnerungen und Beobachtungen eines Deutschen«. — Onim, ki se zanimajo zvedeti, kakšne nazore ima o Francozih »pristen« Nemeč, delo priporočamo. —

—š— **Ponovno odlikovan sedaj s Signum laudis** z meči je bil dne 10. februarja t. l. tovariš Peter Jankovič, nadučitelj v Šmartnem, poročnik v r. in Baonadjutant. Vrlemu tovarišu naše iskrene čestitke.

Tržaške vesti.

—t— **Oskar Werner**, suplent na državni realki v Novem Jičinu, je imenovan za učitelja v IX. činovnem razredu na državno obrtno šolo v Trstu.

—t— **Družba sv. Cirila in Metoda** je imenovala za suplentinji na svoji tržaški ljudski in meščanski šoli gospo Josipino Kosovel-Vatovčevu in gospico Olgo Goljevščekovo.

Istrske vesti.

—i— **Legine šole v Istri** spreminjajo v hrvatske šole. Komisija okrajnega šolskega sveta je v Sosičih, občina Kanfanar v Krmedu, občina Bale, in v Štokovcih, Sv. Vinčenat, sklenila in odredila na občo željo tamošnjega prebivalstva, da se v lepih šolskih poslopih, ki jih je zgradila »Lega nazionale«, otvorijo hrvatske šole. Tako se podira nekdanje lahonsko nasilstvo v Istri. Vsaka krivica trpi le en čas, in se vedno trpko maščuje.

Splošni vestnik.

Cesarjevo geslo. Listi poročajo, da si je cesar izbral za geslo sledeče besede: »V vojni in miru z ljudstvom za domovino«. Ko je cesar dne 26. marca t. l. obiskal mesto Brandy na Češkem, so bili napravili prvih slavolok s tem napisom. Tudi na novem srebrnem in zlatega denarju bo vkovano cesarjevo geslo.

Hudomušni deželni predsednik. »Rad. Nachrichten« poročajo: V naše mestece je prišel deželni predsednik nadzorovat urade. Med polnoštevilo c. kr. uradništvo se je tudi pomešal naš ne posebno razbisurec c. kr. okr. šol. nadzornik, ki ima sicer o sebi precej vzvišene pojme. Ker je vedel, da bodo c. kr. uradniki imeli več ali manj zasluženih odlikovanj pripetih na prsi, tudi on ni hotel zaostati za njimi. Pripne si pred par tedni dobljeni, takozvani »Rdeči križ« družega reda. Deželni predsednik, znan kot fini mož, odgovori vsakega uradnika posebe in ko pride slednjič do našega c. kr. okrajnega šol. nadzornika, je bilo prvo vprašanje, kje in kako si je prislužil pripeti križec. Mož zardi do ušes in prične nekaj jecljati; iz te zagate ga hitro reši navzoči glavar z duhovito opazko: g. c. kr. okrajni šolski nadzornik ima pač svoj sedež v mestu K. Deželni predsednik je takoj razumel to sarkastično zavrnitev.

Pomanjkanje oblek. Vojno in delavsko ministrstvo naznanja, da se mora pripraviti na to, da nastanejo velike težave za obleke. Blaga že v kratkem času ne bo mogoče več dobiti. Ministrstvo zahteva ustanovitev posebnih zavodov za popraviljanje starih oblek.

Poletni čas vpeljejo tudi letos in sicer od dne 16. aprila do dne 17. septembra. Ponoči 16. aprila bo treba ure ob 2. uri po polnoči pomakniti za 1 uro naprej, ponoči 17. septembra ob 3. uri zjutraj pa za 1 uro nazaj. To je določeno dogovorno z Nemčijo.

Razgled.

Slovenski kipar Fran Berneker je premeščen iz Gradca kot učitelj na invalidsko šolo v Zagrebu. Kakor poročajo zagrebški listi bo otvoril odlični slovenski umetnik v Zagrebu lastni atelje. Berneker je bil že dve leti na bojiščih.

Nov nemški list v Bulgariji. V Sofiji že izhaja nekaj časa dnevnik »Balkan-

zeitung«. Sedaj so pričeli izdajati Nemci nov dnevnik v Konstanci pod imenom »Dobrudscha Bote«.

Naslov gospa za učiteljice na Hrvatskem. Naučni oddelek hrvatske vlade je sklenil, da podeli učiteljicam v uradnem občevanju naslov gospa.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zaved.

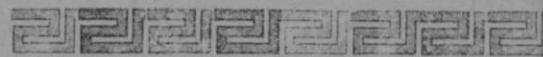
Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. marca 1917 K 110.349-88

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1916 K 55,000.000.—

hipotečnih in občinskih posojil „ 30,600.000.—

rezervnega zaklada „ 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih »Letopisov«, I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljski listi za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno prodajalno ceno, ki je razvidna v »Pedagoškem Letopisu«.

Posebej je izdala in založila Slovenska Šolska Matica:

1. **A. Őrnivec: Navodilo k I. zvezku »Računice za obče ljudske šole«.** Cena 1 K.
2. **Spominski list** za učence in učenke, ki dobe Odpustnico. Cena 20 vin.
3. **Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop.** Cena 60 vin.
4. **Trunk-Dimnik: Staršem šolske mladine.** Cena 2 vin.

Letnina za Slovensko Šolsko Matico znaša 4 K in se plača meseca januarja vsakega leta.

Št. 516jm. š. sv.

Razpis službe.

Na mestni nemški dekliški osemrazrednici v Ljubljani je vsled razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 10. marca 1917, št. 1557, stalno popolniti izpraznjeno učno mesto s sistemiziranimi službenimi prejemki. Pri podelitvi tega mesta pridejo v poštev zgolj le učiteljice.

Prosilkam za omenjeno učno mesto je pravilno opremljene prošnje po predpisani službeni poti vlagati pri c. kr. mestnem šolskem svetu ljubljanskem

najkasneje do 30. aprila 1917 l.

Zakasnele ali pa pomanjkljive prošnje se pri oddaji službe ne bodo vpoštevale.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani,
dne 27. marca 1917.